

Nieuwsbrief

Uitgave: Vereniging Konstantin Paustovskij

Redactioneel bij Nieuwsbrief # 13

Een herfstige, gure najaarsdag in 2007.

Het weer om in dichte mist in een oude schuit op een oneindig Russisch meer een hengel uit te werpen ?

Of om bij een knappend haardvuur een deel uit de memoires van Paustovskij te herlezen?

Hoe het ook zij, morgen kunt u lezen in deze tweede nieuwsbrief van 2007, die vandaag op de post gaat.

En wij hopen elkaar te treffen op 9 december!

Inhoud #13

- nieuwsbulletin
- Paustovskij en Multatuli
- bestuursberichten
- Op zoek naar de sporen van Paustovskij, een reisverslag over Armenië
- verenigingswinkel
- boeken en websites
- colofon

NIEUWSBULLETIN

BIJEENKOMST 9 DECEMBER

Namens het bestuur wil ik u allen uitnodigen voor de volgende verenigingsbijeenkomst op zondag 9 dec. vanaf 14.00 uur in het café van Lantaren/Venster, Gouvernestraat 133 te Rotterdam.

Er is geen speciaal programma voor deze bijeenkomst maar aansluitend wordt door Frank Westerman een lezing gehouden over de film Kara-Bogaz naar het boek van Paustovsky, aanvang 15.30, gevolgd door de vertoning van deze film. Na afloop daarvan gaan we dan weer een hapje eten met elkaar. Het zal dus vooral een weerzien zijn van elkaar, deze middag en avond. Hopelijk zal de opkomst groot zijn; tot nu toe hebben maar enkelen me laten weten die middag niet te kunnen, dus....

Vooraf voor de Georgië-reizigers is het volgens mij leuk te weten, dat een van de gidsen van twee jaar geleden, de jonge, enthousiaste en lieve Marine aanwezig zal zijn. Ze studeert momenteel in België en komt met Werner en Ria mee.

Lezing van Frank Westerman over de film en het boek Kara Bugas.

De Kaspische zee heeft aan de Turkmeense oever een mysterieuze baai waar zoutwinning mogelijk is. De Sovjet planeconomie heeft in de jaren dertig de natuur totaal verstoord. Na zeventig jaar chemische zoutwinning werd de fabriek in 1999 failliet verklaard. De schrijver Paustovskij schreef in 1932 een novelle die gesitueerd is in deze baai van Kara Bugas. Een nieuwe Nederlandse vertaling van deze novelle verscheen in 1998 bij De Arbeiderspers. Frank Westerman reisde in deze desolate streek rond. In het filmarchief van Moskou vond hij de verfilming van de roman van Paustovskij. Hij verwerkte zijn ervaringen in zijn boek *Ingenieurs van de ziel* (2002).

Kara Bugas - de zwarte muil

USSR 1935, productie Jalta Film, 90 min (dvd)

De hoofdpersoon in de film is de Russische directeur van de zoutfabriek, die de Turkmeense nomaden belooft dat hij zeewater kan ontzilten. Het is een verhaal over botsing van culturen: Sovjet ingenieurs met hun techniek en communisme staan tegenover de inheemse bevolking met hun geloof in Allah en natuurkrachten. De film is nooit uitgebracht.

Lantaren / Venster

Vanaf het Centraal Station loop je er in hooguit tien minuten naar toe. Je kunt ook tramlijn 4 nemen, die links voor het stationsgebouw een halte heeft (links vanuit het station gezien; er wordt momenteel hard gewerkt aan het nieuwe station en dus is de toestand voor het stationsgebouw redelijk ingewikkeld). Je moet uitstappen bij de eerste halte op de Nieuwe Binnenweg; na het station de 2^e of 3e halte. Daarna loop je vanaf de halte bijna meteen de Gouvernestraat in.

Voor wie met de auto komt: vanaf het Eendrachtsplein loopt de Nieuwe Binnenweg; de Gouvernestraat is daar de eerste zijstraat van (na enkele honderden meters). Je moet wel ergens in de buurt je auto zien te parkeren en dat zal niet meevallen (zeker niet op de Nieuwe Binnenweg of in de Gouvernestraat). De grote parkeergarage van het oude Dijkzigt-ziekenhuis is in feite de beste en ruimste parkeermogelijkheid enigszins in de buurt. De meesten komen per trein naar Rotterdam, maar niet iedereen weet waar we heen moeten. Ik kom ook per trein en arriveer tegen 13.00 op Rotterdam C.S. Ik zal daar tot 13.30 wachten op anderen, die per trein zullen reizen. Waar? Als je het station verlaat richting Centrum, vind je bij de opgang naar perron 1 een Informatiehokje. Daar wacht ik t/m 13.30 op iedereen die

mee wil lopen naar Lantaarn/ Het Venster in de Gouvernestraat. We lopen er in tien minuten naar toe.

Er worden daar 20 kaartjes voor ons gereserveerd. Het zal wel niet storm lopen, maar ik wilde toch voorkomen, dat er enkelen van ons achter het net vissen. Zegt u aan de kassa gewoon dat u lid bent van de Vereniging Konstantin Paustovsky. Een kaartje kost u dan 7 euro.

Daarna loopt u door naar het café. Er is daar een grote tafel, die ik voor ons laat reserveren. Ik hoop dat we daar allemaal rond 14.00 uur zijn en dus wat tijd hebben voor elkaar.

Na afloop van samenzijn en film "Kara Bogaz" (scenario Paustovsky) lopen we naar het "Westerpaviljoen"; hoek Nieuwe Binnenweg/Maternesselaan. Dat is zo'n 5 minuten lopen richting de parkeergarage in het "Dijkzigtziekenhuis" (goed om te weten voor degenen, die met de auto komen en daar hun auto hebben geparkeerd).

Daar heb ik vanaf 18.00 uur in een soort nis een tafel voor zo'n 20 mensen gereserveerd. We zullen er kunnen kiezen uit een 3-tal schotels (vlees, vis of vegetarisch) en die kosten zo'n 20 euro.

Bijna voor de deur is een tramhalte voor de terugreis naar het station. Ik hoop dat u nu beter weet waar u aan toe bent, dat u nog meer zin hebt in die zondagmiddag van de 9e dec. en dat de opkomst "overweldigend" zal zijn. We zien elkaar dan.....Leen Stout.

PAUSTOVSKIJ-LEESCLUB

Op 3 november 2007 kwam de KP-leesclub voor de zesde keer bijeen in Rotterdam, en werd deel zes van de *Herinneringen* behandeld: *Het boek der omzwervingen*. Hein Leffring liet ons net als de vorige keren ruimhartig delen in het resultaat van zijn speurwerk naar personen die in het te bespreken deel voorkomen.

Netty van Rotterdam en Ivan Aguzzoli werkten daarnaast aan de vertaling van een biografie van Paustovskij, in 2002 in Rusland verschenen bij Dekom. Dat karwei is inmiddels zo goed als klaar. We komen er hopelijk in de volgende nieuwsbrief op terug.

Na een jaar en zes delen memoires was de vraag: gaan we door, en zo ja, hoe? In gezamenlijk overleg met Arie van der Ent werd besloten tot voortzetting, om te beginnen met *De gouden roos*, dat immers nauw aansluit bij de *Herinneringen*. Het zou mooi zijn als we met vereende krachten tot een uitgebreide annotatie kunnen komen, met een register op persoons- en plaatsnamen. Daarna kunnen we nog verder met *Afscheid van de zomer*, *De Zwarte Zee*, *De Romantici* en *De baai van Kara-Bogaz*. We kunnen nog jaren voort!

PS *De gouden roos* is niet meer leverbaar, en wordt antiquarisch zeer gezocht. Wie nog een exemplaar over heeft of weet te vinden: graag een berichtje op f2hms.jansen8@hetnet.nl, of 070-3680163.

STAND VKP

Op 3 november jl. waren Netty van Rotterdam en Hein Leffring met een VKP-stand aanwezig op het Lezersfeest in de Centrale Bibliotheek Rotterdam. De naam Paustovskij riep bij veel bezoekers herinneringen op. De kraam was aangekleed met toepasselijke objecten en boeken van Gijs, Hein en Netty. Er zijn natuurlijk veel folders uitgedeeld, mensen zijn opmerkzaam gemaakt op de vertoning van de film Kara-Bogaz in het Venster, 9 december a.s. en er is een en ander uit de winkel verkocht. En wie weet, heeft die actie inmiddels nog leden opgeleverd. Om meer mensen op Paustovskij en zijn werk attent te maken blijft een VKP-website natuurlijk een grote wens.

INGEZONDEN STUKKEN

PAUSTOVSKIJ EN MULTATULI

In de Gouden Roos – Opschrift op een zwerfsteen, stelt Paustovskij zich de vraag wat de schrijver nu tot zijn vaak kwellende maar prachtige werk dwingt. Zijn antwoord is: boven alles de roep van zijn hart. Gehoor gevend aan zijn roeping, uit naam van zijn innerlijke drang, kan de mens wonderen verrichten en de zwaarste beproevingen doorstaan. Als voorbeeld hiervan noemt hij: “de Hollandse schrijver Eduard Dekker”.

Paustovskij gaat in op Multatuli's achtergrond, het werk als assistent-resident op Java, zijn ontgoocheling t.a.v. de rol van het Nederlandse parlement etc. Hij geeft aan van Multatuli Max Havelaar en Minnebrieven te hebben gelezen. Prachtig is natuurlijk, dat Paustovskij als Russisch schrijver kennis heeft genomen van het werk van de Nederlandse Multatuli ! Interessant is ook, dat hij Minnebrieven als literair werk boven Max Havelaar stelt.

Paustovskij noemt zijn motieven voor deze keuze, maar zijn versie van lot en levenswandel van Multatuli is enigszins bezijden de waarheid. Zo stelt hij dat Multatuli begon te schrijven na zijn bittere ervaringen op Java, een soort plotselinge uitbarsting vanaf 1860.

Niets is minder waar; Multatuli heeft van jongs af aan geschreven. Altijd al bestond er een permanente discrepantie tussen de werkelijkheid rondom hem en zijn verbeeldingskracht en wensdromen. Brieven uit de verlovingstijd met “Tine” getuigen van een romantische natuur, verscheurde psyche en een eeuwige onrust.

Paustovskij beschouwt Max Havelaar als een probeersel, zegt dat vooral Minnebrieven met overweldigende kracht is geschreven, en maakt duidelijk hoe deze kracht in de bundel tot uitdrukking komt. Hij beschrijft ook hoe Multatuli, berooid en rondtrekkend, tijdens het schrijven van Minnebrieven voortdurend dacht aan zijn in Brussel verblijvende vrouw en kinderen . Maar de brieven zijn geschreven in de periode dat Multatuli geheel in de ban was van zijn muze op dat moment: Sietske Abrahamsz. W.F. Hermans zegt: “deze liefde inspireerde hem tot één van de grilligste, wildste boeken die de Nederlandse literatuur rijk is”. En Multatuli zelf noemde het: “ een getrouwe spiegel van een maand aandoeningen en indrukken. Er bestaat geen boek dat WAARDER is”.

Sietske is meer dan de muze van dit boek alleen, zij is de drijfkracht van alles wat Multatuli de moeite waard vindt in zijn leven: de onberaden daden, de grote dromen. Zij rechtvaardigde dat hij (net als Woutertje Pietersel) zijn “meest nabijliggende plichtje” verwaarloosde: eind 1862 ging Multatuli bijvoorbeeld pas weer naar zijn gezin in Brussel, na wanhopige smeebeden van Tine, omdat hun zoon Edu ziek was. Multatuli geeft in Minnebrieven zijn visie op de geïdealiseerde verhouding tussen Tine, Sietske en hemzelf. En Tine heeft hierin nog eens duidelijk haar rol gedefinieerd gezien: alles opofferen aan haar “Max”, haar dichter; andere vrouwen aanmoedigen haar voorbeeld te volgen. Multatuli zelf durft de vergelijking aan te gaan: “Jezus begon met vissers. Ik vang met meisjes aan”. (Slik! E.v.L.)

Het literaire belang van Douwes Dekker is vooral de wijze waarop hij zijn problemen aan de “samenleving in het gezicht wierp”. Hij schreef geheel vanuit zichzelf en exploreerde de Nederlandse taal als alleen de geboren artiest eigen is, in een losse, vaak geestige stijl. Maar bovenal was Multatuli, als het nerveuze type in het algemeen, gevoelig en vatbaar voor indrukken, en begaafd met een rijke fantasie. Hij was creatief begaafd; hij kon sfeer scheppen, een stemming vastleggen, karakters beelden.

Tevreden komen wij dan toch weer bij Paustovskij uit. Want hoewel zijn beschrijvingen van en over Multatuli niet geheel kloppen, en of dit nu bewust of onbewust is, dat onze schrijver

in Multatuli een voorbeeld ziet, is niet zo'n wonder. En er zijn natuurlijk meer overeenkomsten: ook Multatuli was zijn gehele leven begaan met de zwakkeren in de samenleving, vocht op zijn manier tegen onrecht, was een geweldige idealist.

En, misschien niet heel veel, maar iets weten wij ook wel over de muzen van Paustovskij.....

Multatuli en Paustovskij: twee schrijvers leefden net na elkaar in twee totaal verschillende culturen; twee romantici.

Else van Lammeren, november 2007

BESTUURSBERICHTEN

CONTRIBUTIE

De contributiebetalingen druppelen geleidelijk aan binnen bij de penningmeester, maar heel veel leden dienen hun geldelijke bijdrage voor dit jaar nog te leveren! Wenst u niet langer lid te blijven van de vereniging wilt u dit dan duidelijk kenbaar maken aan het secretariaat; niet betalen is dus niet voldoende! Natuurlijk roepen we iedereen op lid te blijven nu er zoveel interessante plannen op stapel staan!

U kunt de contributie van € 16,00 overmaken op rekening 356530388 ten name van de Vereniging Konstantin Paustovskij te Staphorst onder vermelding van het jaar (de jaren?) waar u voor betaalt. Belgische leden kunnen hun contributie voldoen via Ria Verbergt.

Leen Stout in een recente mailoproep:

"Mijn vorige oproep per mail om de contributie te voldoen heeft volgens onze penningmeester Anna wel enig gevolg gehad, maar nog niet voldoende. Dus: wil iedereen nog eens nagaan of hij of zij de contributie heeft betaald?"

NIEUWE PENNINGMEESTER

Na vanaf de oprichting van de Vereniging het penningmeesterschap te hebben vervuld, vond Anna Bakker het tijd worden haar taken neer te leggen. Dat is buitengewoon jammer niet in de laatste plaats omdat Anna haar werk altijd met grote inzet en toewijding heeft verricht. Ook heeft ze zonder morren telkens weer het ondankbare karwei op zich genomen vergeetachtige "wanbetalers" binnen onze club achter de voden te zitten om de achterstallige contributie alsnog naar haar over te maken.

Daarom betreuren we als bestuur haar besluit, dat we niettemin natuurlijk respecteren. Anna, hartelijk dank voor wat je al die jaren voor ons hebt gedaan.

Intussen hebben we een opvolger voor Anna gevonden. Het is Maartje van der Wiel. Maartje is één van de reizigers van het eerste uur; ze nam dus deel aan de legendarische reis naar het platteland van de Oekraïne en hoorde ook bij de oprichters van de Vereniging kort daarna. Vervolgens woonde Maartje een tijdlang in Frankrijk in Bretagne, maar nog niet zo heel lang geleden keerde ze terug naar Nederland. Met ingang van het volgende jaar neemt zij de taken van Anna over. We zijn daar erg blij mee en zijn ervan overtuigd, dat we ook met haar goed zullen kunnen samenwerken.

Hein Leffring, voorzitter.

Leen Stout, secretaris.

IN MEMORIAM

Wat is het moeilijk om voor altijd afscheid te nemen. Onlangs las ik ergens dat een dergelijk afscheid amper te delen valt met de naaste verwanten. Echt delen niet, maar het kan je wel echt raken, treffen.

Onze Vereniging werd dit jaar op die manier getroffen door het overlijden – kort na elkaar – van Hans Asselbergs en Henk de Wit en in het vorige jaar verloren we Karin Jonker en Wim van Rij.

Alle vier waren het ‘reizigers’ van het eerste uur in de voetsporen van Paustovskij. Aan het begin van de eerste reis kenden we elkaar nog niet, tijdens de reis waren we lotgenoten en aan het eind waren we vrienden; Daarna werd de band alleen maar hechter. Nu ze er niet meer zijn vraag ik me af welke passages, welke hoofdstukken, welk boek ieder van hen het meest getroffen heeft. Helaas kan ik het ze niet meer vragen. Te laat, maar dat komt omdat het gewoon onvoorstelbaar was dat ze er niet meer zouden zijn om het ze te vragen. Zelfs voor Henk die in ons gezelschap, ondanks zijn mentale jeugdigheid, het meest in leeftijd gevorderd was, gold ‘old soldiers never die’.

Zou ik moeten kiezen dan denk ik bij Karin aan het hoofdstuk “De grote treurspelspeler Kean” uit Verre jaren en onder meer aan “Onder een gelukkig gesternte geboren” uit Onrustige jeugd. Bij Wim aan “Lindebloesem” uit Verre jaren en aan “De stilte van de velden” uit Boek der omzwervingen. Bij Henk aan “Een middel tegen malaria” uit De sprong naar het zuiden en “Leeft u zo verder als u begonnen bent” uit Boek der omzwervingen. Bij Hans aan “Geluiden en geuren van Batoem” uit De sprong naar het zuiden en “Een kleine portie vergif” uit Verre jaren.

Wellicht zouden ze zelf iets anders hebben gekozen, maar wat ik zeker weet dat ze absoluut verknocht waren aan en geïnspireerd werden door Paustovskij.

Bij het lezen en herlezen van zijn verhalen zullen we hen blijvend herinneren.

VERENIGINGSWINKEL

Een van de activiteiten van de Vereniging Konstantin Paustovskij is, in samenwerking met diverse partijen, het uitgeven van publicaties in de vorm van boekjes, video of DVD. Er is intussen al een flinke verzameling aan het groeien waarvan ik nog eens een opsomming zal geven. Al deze artikelen kunnen via de vereniging worden besteld.

REISVERSLAG / DAGBOEK OVER DE REIS NAAR GEORGIE

Ria Verbergt presenteerde op de laatste bijeenkomst in Hilversum de definitieve versie van haar dagboek met foto's over de reis naar Turkije en Georgië. Mensen die belangstelling hebben voor dit reisverslag kunnen dat kenbaar maken middels een briefje of mailtje. De prijs is € 15,00 plus verzendkosten. Stuur een bericht naar kees.tortuca@home.nl of info@atelierdebondt.be of naar Redactie Vereniging Konstantin Paustovskij, Diepenstraat 52, 5025 MS Tilburg.

FOTOBOEKJE PAUSTOVSKIJ

Het betreft een facsimile uitgave van het mapje met ansichtkaarten over Paustovskij dat door de directrice het Paustovskij-museum in Goroditsje aan de vereniging is geschonken tijdens een bezoek aan Oekraïne. Het omslag van dit mapje kaarten met begeleidende tekst, alle foto's en de originele Russische achterkant met opschrift staan afgedrukt in het boekje, voorzien van een Nederlandse vertaling door Arie van der Ent. Het boekje is uitgegeven door uitgeverij Poliphili uit Antwerpen (Ria Verbergt en Werner de Bondt) en kost in de winkel € 14,90. Leden van de vereniging kunnen het boekje bij het secretariaat bestellen voor € 10,-. Bestellen bij kees.tortuca@home.nl of info@atelierdebondt.be of bij Redactie Paustovskij, Diepenstraat 52, 5025 MS Tilburg of door het overmaken van ... keer € 10,- + € 2,50 verzendkosten op rekening 356530388 ten name van de Vereniging Konstantin Paustovskij, te Staphorst onder vermelding van " ... exemplaren Fotoboekje Paustovskij".

FILM KARA BOGAZ

Het scenario voor Kara Bogaz werd destijds door Paustovskij zelf geschreven en is in de dertiger jaren verfilmd. De film is door een speling van het lot nooit in roulatie gebracht. Het is evenwel een prachtig voorbeeld van de sovjetfilm uit die tijd. Vol arbeidersheroïek en geloof in een betere toekomst. Een prachtig document. De film Kara Bogaz is voorzien van Nederlandse ondertiteling. Arie van der Ent vertaalde alle teksten. Uitgeverij Poliphili (Werner de Bondt en Ria Verbergt) vervaardigde een gemonteerde versie van de film en de vertalingen en het geluid is beter gesynchroniseerd met het beeld. De film Kara Bogaz is nu te koop op video voor € 16,- en op DVD voor € 32,-. Bestellen bij kees.tortuca@home.nl of info@atelierdebondt.be of bij Redactie Vereniging Konstantin Paustovskij, Diepenstraat 52, 5025 MS Tilburg of door het overmaken van het verschuldigde bedrag + € 2,50 verzendkosten op rekening 356530388 ten name van de Vereniging Konstantin Paustovskij te Staphorst onder vermelding van "Kara Bogaz", video en/of DVD en het aantal exemplaren.

DOCUMENTAIRE DE SPRONG NAAR HET ZUIDEN

Een gefilmd portret van Paustovskij door Hans Keller voor de NOS (12-03-1991). Met medewerking van Wim Hartog werden diverse mensen (familieleden en bewonderaars) geïnterviewd en vele locaties bezocht in het spoor van de "De reis naar het zuiden" van Konstantin Paustovskij. Deze documentaire is te koop (op video, € 7,-) Bestellen bij kees.tortuca@home.nl of bij h.a.leffring@planet.nl of bij Redactie Paustovskij, Diepenstraat 52, 5025 MS Tilburg of door het overmaken van het verschuldigde bedrag + € 2,50 verzendkosten op rekening 356530388 ten name van de Vereniging Konstantin Paustovskij, te Staphorst onder vermelding van "De Sprong naar het Zuiden" en het aantal exemplaren.

BOEKEN EN WEBSITES

Onlangs ontving ik een deel uit de "Slavistische Forschungen": Der Stil Konstantin Georgievic Paustovskijs - van Wolfgang Kasack. Hij is slavist en dit is zijn dissertatie uit 1971.

Een uitgebreid boek over stijl, achtergronden, vorm, motieven met een biografie van Paustovskij; werkelijk om te smullen! Ook een vijftal in het Duits vertaalde vertellingen. Het boek bevat ook een vertaling van "de oude boot" genaamd "der alte Nachen" (Nachen betekent bootje of schuitje) die wij kennen in de vertaling van Hein uit een vorige Nieuwsbrief.

Else

colofon

Deze nieuwsbrief is
een uitgave van en voor
leden van de Vereniging
Konstantin Paustovskij
De vereniging stelt zich o.m.
ten doel het werk van
Paustovskij breed onder de
aandacht te brengen.

Redactie-adres
Diepenstraat 52, 5025 MS Tilburg
tel. 013-5451128, fax. 013-5351279
kees.tortuca@home.nl